

Boerenzwaluwen 2004 tot 2007

Locatie 1: Bij fam. Versteeg is (voordat de zwaluwen komen aanvliegen) de oude boerderij in 2006 gesloopt om plaats te maken voor een nieuwe stal. De oude boerderij was erg in trek bij een groot aantal zwaluwen (zie tabel). Om de loopstal aantrekkelijker te maken en de zwaluwen op deze locatie te behouden zijn 10 kunstnesten (gesponsord door Jan Doevendans BBZ) opgehangen. Daar het broedresultaat in loopstallen lager ligt vanwege tocht langs het dak zijn de kunstnesten in eenabri (zie foto) gemonteerd. Deabri's zijn gemaakt door Jan Hoving en Jan Glas.

Zowel in 2006 als in 2007 waren 6 van de 10 kunstnesten bezet. In tegenstelling met kunstnesten voor huiszwaluwen is er weinig ervaring met dit hulpmiddel voor boerenzwaluwen. Uit onze proef blijkt dat ook boerenzwaluwen zijn te verleiden met een nestje van houtbeton. Het uiteindelijke broedresultaat per nest is niet bijgehouden.

foto: Marina Versteeg

Locatie 2: Bij fam. v. Tilburg is het aantal boerenzwaluwen bijna gehalveerd. Daar staat tegenover dat een paartje kerkuilen vanaf 2005 in de al aanwezige kist is gaan broeden. De kist staat in de boerderij en de grootste achteruitgang vond hier plaats. Het is bekend dat kerkuilen wel eens een nestje met jonge boerenzwaluwen prederen. v. Tilburg wil graag de zwaluwen en de uilen behouden. Wat te doen?

Locatie 3: Bij Jan Kuiper gaat het heel goed met de boerenzwaluwen. Het aantal broedparen is in enkele jaren bijna verdubbeld. Op deze locatie wordt niets aan het toeval overgelaten. Bijna alle nesten zijn ondersteund door een lat, plankje of spijker, en het wordt de kat onmogelijk gemaakt zich te vergrijpen aan jonge zwaluwen. De zwaluwen maken optimaal gebruik van de vele kleine tochtvrije ruimten om in te broeden. In 2006 was er wel een probleem: vanwege langdurig koud en regenachtig weer heeft Jan meer dan 100 dode jongen van het tweede broedsel gevonden, door voedselgebrek waren ze broodmager.

	2004	2005	2006	2007	2008
Locatie 1					
oude boerderij	24	30			
loopstal	9	15	36	45	
totaal	22	45	36	45	
Locatie 2					
oude boerderij	24	nb		9	
loopstal	2	nb		3	
kap/schuur	16	nb			
totaal	45	38	21	24	
Locatie 3					
varkenschuren	28	30	49	50	
totaal	28	30	49	50	

Verder zijn nog een aantal kleinere kolonies genoteerd en zijn een aantal adressen bezocht, waar de zwaluwen voor overlast zorgden. Met wat eenvoudige maatregelen is hier vaak wat aan te doen en de meeste bewoners willen de zwaluwen niet kwijt.

Met dank aan: fam. Versteeg, fam. v. Tilburg, fam. Kuiper, Jan Hoving en Jan Doevendans

Jan Glas

Boerenzwaluwen in Duurswold

In een artikel over boerenzwaluwen* in Limosa van Bennie v.d. Brink blijkt dat schuren/gebouwen met daarin vee veruit de voorkeur genieten. In ligboxstallen was het broedsucces beduidend lager dan in kleinere broedruimtes. Ook het aantal tweede of derde broedsels is hierbij lager dan in bovengenoemde ruimtes.

Boerenzwaluwen bouwen hun nest bij voorkeur op een donkere beschutte plaats. Een onopvallende plek is veiliger tegen predatie (uilen/eksters) en verstoring. In koude periodes waarbij in grote loopstallen een constante koude luchtstroom via de zijkant langs onderkant dak via de open nok plaatsvindt, sterven veel kleine jongen. Daardoor is het broedresultaat in kleine ruimtes hoger dan in ligboxstallen: 6.6 grootgebrachte jongen tegen 5.7

Veel solitaire broedplaatsen zijn niet meer bezet. Vanaf 1980 wordt er melding gemaakt van een gestage achteruitgang van het aantal broedparen. Wel zijn er nog altijd aanzienlijke kolonies te vinden bij moderne veehouderijen. Vandaar dit onderzoekje.

Op drie locaties heb ik twee jaar het aantal nesten van de boerenzwaluwen geteld . Een telling in het broedseizoen. Daarbij heb ik gekeken naar bezette nesten of nesten met verse poep eronder. Het zegt dus niets over het broedsucces. Hiermee wil ik aandacht vragen voor een probleem.

	Aantal nesten		
	2004	2005	
Locatie 1- moderne middelgrote melkveehouderij. De gebouwen bestaan uit een nieuw woonhuis met een moderne loopstal en een naastgelegen oude boerderij. Deze oude boerderij is zeer in trek bij de zwaluwen. Hierin bevinden zich veel kleine ruimtes.	oude boerderij	24	30
	loopstal	8	15
	fietshok	1	0
	totaal	33	45
Locatie 2- moderne middelgrote melkveehouderij. De gebouwen bestaan uit een traditionele Groninger boerderij met daarbij een nieuwe loopstal en enkele losstaande schuren. De zwaluwen hebben ook hier hun voorkeur voor de kleine ruimtes.	oude boerderij	24	nb**
	loopstal	2	nb
	schuurtje	3	nb
	kapschuur	16 (driezijdig dicht)	nb
totaal	45	38	
Locatie 3- traditionele middelgrote varkenshouderij met zeugen, biggen en mestvarkens. Alles op stro en veel kleine ruimtes (ontwikkeling locatie 3 - 1999 t/m 2005 14 - 16 - 19 - 15 - 21 - 28 - 30)	varkensschuren	28	30
	totaal	28	30

**nb=niet bekend, alleen totaal

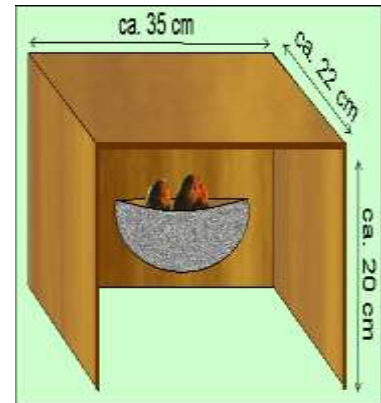
Voorlopige conclusie

Voor de boerenwaluw ziet het er niet goed uit.

- Kleine veehouders stoppen ermee, het vee verdwijnt en de kleine schuren krijgen een andere bestemming
- Loopstallen zijn wel aantrekkelijk voor zwaluwen maar de resultaten zijn 20% lager.
- Op locatie 2 zit voor het eerst een paartje kerkuilen met jongen. Volgens waarneming van de veehouder waren de zwaluwen in een keer allemaal vertrokken na het broedseizoen. Dit is anders niet zo. Een dilemma?
- Op locatie 1 word de oude boerderij afgebroken voorjaar 2006

Oplossing?

Ter compensatie willen we op proef locatie 1 een aantal kunstnesten plaatsen in de loopstal. De kunstnesten worden hiertoe niet koud tegen een gording aangebracht maar geplaatst in een soort nis, zodat er meer beschutting is aan de zijkanten en aan de bovenkant. Aan de voorkant en onderkant blijft de aanvliegroute optimaal. Het microklimaat zal op deze manier verbeteren voor de jonge zwaluwen. Deabri's worden gemaakt van oude planken.

*Brink, Bennie v.d., 3/2003, "Hygiënemaatregelen op moderne boerenbedrijven en het lot van Boerenwaluwen *Hirundo rustica*", Limosa (Tijdschrift van de NEDERLANDSE ORNITHOLOGISCHE UNIE en van SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND), 76: 109 - 116.

verdere informatie over boerenwaluwen: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Boerenwaluw>

Met dank aan de families Versteeg, van Tilburg en Kuiper. Voor deze proef worden een aantal kunstnesten beschikbaar gesteld door: Jan Doevendans - Buitenbedrijf BBZ - Groningen

Jan Glas, tel 0598.431846